

Asia: VN/26649/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta Kansalliseksi metsästrategiaksi (KMS2035)

Luku 2: Toimintaympäristö

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 2: Toimintaympäristön muutos

Strategiassa on tunnistettu onnistuneesti metsiin kohdistuvat erilaiset ja osin ristiriitaisetkin paineet. Suomessa metsätaloudella on ollut ja on suuri merkitys taloudelle, mutta taloudellisten näkökulmien lisäksi nykyisessä maailmantilanteessa korostuvat myös esimerkiksi huoltovarmuus, ilmastonmuutoksen hillintä ja ekosysteemipalvelut.

Strategian aihe on laaja ja se ymmärrettävästi näkyy osin hyvin yleistasoisena toimintaympäristön muutosten kuvauksena. Kaiken kaikkiaan johtopäätökset toimintaympäristön muutoksesta metsäalaaan voisi kirjata selvemmin näkyviin. Mitä toimenpiteitä hyvin tunnistetut muutokset toimintaympäristössä aiheuttavat metsäsektorille?

Toimintaympäristön muutoksista on tuotu hyvin esiin metsätalouden ekologisen kestävyuden suurin ongelma ja haaste, luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. Myös metsiin kohdistuva suojelupaineen kasvu on nostettu esiin. Suojelupaineen kasvu on esimerkki teemasta, jossa olisi hyvä tunnistaa Suomen alueiden keskinäinen erilaisuus.

Strategiassa on hyvin tunnistettu sen liittymäpinnat lukuisiin muihin sektoristrategioihin, suunnitelmiin yms. Tunnistaminen jää asiakirjojen nimeämisen tasolle. Olisi toivottavaa, että tässä Suomen metsäpolitiikkaa ohjaavassa asiakirjassa esitettäisiin jonkinlainen kooste sisällöllisistä yhteyksistä sekä arvio tämän strategian suhteesta näihin lukuisiin muihin asiakirjoihin. Asiakirjojen suuri määrä korostaa myös yhteensovittavan työn tarvetta, jotta kansallinen yhtenäinen suunta ja eri tavoitteiden yhteensovitus onnistuu. Erilaisten asiakirjojen suuri määrä lisää päällekkäisen ohjauksen mahdollisuutta ja toisaalta antaa tilaa myös keskenään ristiriitaiselle ohjaukselle.

Tulevaisuuden näkymissä puurakentamisen edistäminen on erittäin tärkeää. Teollinen puurakentaminen ja sen arvoketjut luovat paikallisesti työtä. Tässä ympäristöministeriö on tehnyt erittäin hyvää työtä ja rakennuttajien ja tilaajien aktivoiminen tulisi jatkua. Tulevaisuuden näkymissä olisi hyvä tunnistaa esitettyjen näkökulmien lisäksi myös metsien virkistyskäyttö ja matkailuelinkeino sekä metsien merkitys ihmisten hyvinvoinnille. Lisäksi työvoiman saatavuuden varmistaminen on keskeistä väestörakenteen muuttuessa, kuten strategiassa on tunnistettu.

Kiertotalous on otettava tulevaisuudessa myös puupohjaisissa tuotteissa vahvemmin huomioon. EU:n metsästrategiassa esitetyn kaskadiperiaatteen mukaisesti tuotteiden uusiokäytön mahdollistaminen nousee tulevaisuudessa yhä tärkeämmäksi. Bio- ja kiertotalous on myös yksi Keski-Suomen kasvunkärjistä. Kiertotalous on avainasemassa yhteensovittaessa kasvavaa materiaalien tarvetta väheneviin luonnonvaroihin ja ilmastonmuutoksen hillintään.

Korkeamman jalostusarvon puupohjaisten tuotteiden kehitystyön hitaus on tunnistettu strategiassa hyvin. Toimenpiteenä tähän tulisi nostaa TKI-rahoituksen pitkäjänteisyys, jotta uusia kestäviä puupohjaisia tuotteita saadaan (biotalousstrategian mukaisesti) markkinoille korvaamaan fossiilitalouden tuotteita.

Ilmastonmuutoksen mukanaan tuomia muutostekijöitä on sivuttu useassa eri kohdassa. Voisi olla perusteltua koota ne omaksi kohdaksi, koska ilmastonmuutoksen vaikutus toimialaan on jo metsästrategian aikana (2035) erittäin merkittävä. Kansallinen metsästrategia kansallista metsäpolitiikkaa ohjaavana asiakirjana voisi sisältää kattavamman arvion siitä, miten ilmastonmuutos vaikuttaa esimerkiksi metsien biologiseen tilaan, metsäteollisuudelle keskeiseen tieinfraan, puunkorjumahdollisuuksiin, metsänomistajien monipuolistuviin ansaintalogiikoihin ym. Lisäksi selkeämpää pohdintaa voisi olla siitä, miten hiilinielujen ja -varastojen ennakkoidaan kehittyvän ja miten niiden kehitys saattaa vaikuttaa muuhun metsänkäyttöön. Myös Hiilineutraali Keski-Suomi 2030 -tiekarttatyössä on tunnistettu teeman monimutkaisuus ja kansalliset ratkaisut yhteensovitukseen auttaisivat myös alueellisessa työssä.

Luku 3: Tahtotila

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Visio - Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille

Strategian visio on tavoittelemisen arvioinen ja perusteltu. Metsät ovat suuri hyvinvoinnin lähde suomalaisille monella tavalla aina virkistyskäytöstä elinkeinoihin.

Visiossa on tunnistettu kokonaiskestävyys. Kokonaiskestävyys on myös Keski-Suomen strategian pääperiaate. Suurin kysymys visiossa liittyy hiilinieluihin ja -varastoihin, jotka eivät näy visiossa. Metsästrategian tavoitevuosi 2035 on sama kuin Suomen hiilineutraaliustavoitteen. Ilmastonmuutoksen hillinnässä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen ohella toinen iso kysymys ovat hiilivarastot ja -nielut. Kasvihuonekaasutaseessa hiilinielujen pieneneminen vaikuttaa suoraan tarvittavien päästövähennysten suuruuteen ja toisinpäin. Metsäsektori on keskeinen tekijä sekä päästöjen hillinnän, että hiilen sidonnan kannalta ja näiden asioiden yhteensovittamisen tulisi olla keskeisiä strategian sisältöjä. Samaa kysymystä pohditaan myös aluetasolla ja selkeä kansallisen tason yhteensovitus auttaisi myös aluetason työtä.

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Strategiset päämäärät ja tavoitteet

Strategiassa on tuotu hyvin esiin metsien monipuolinen rooli ja merkitys, joka sisältää esimerkiksi toimeentulon, huoltovarmuuden, ilmastonmuutoksen, luontokadon ja ihmisten terveyden. Päämäärät ja tavoitteet on rakennettu onnistuneesti kokonaiskestävyys huomioiden.

“Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö....” - tavoitteeseen voisi lisätä TKI-toiminnan merkityksen. Ilman aktiivista ja monipuolista TKI:ta emme pysty uudistamaan ja uusiutumaan

metsäsektorilla. Keski-Suomesta lähtöisin oleva Spinnova on hyvä esimerkki siitä, miten pitkäjänteisellä aluekehitysrahoitukseen perustuvalla TKI-toiminnalla on saatu alkuun innovaatio, joka parhaillaan kasvaa kohti teollista kokoluokkaa. Spinnova on esimerkki korkean jalostusasteen bio- ja kiertotalouden innovaatiosta, joka vastaa aikamme suuriin ympäristöongelmiin ja tuottaa samalla elinkeinotoimintaa, hyvinvointia ja vientimahdollisuuksia.

Monipuolinen metsien käyttö on yksi strategian tavoitteita. Se on kuitenkin mahdollista vain, kun metsät voivat hyvin. Tästä syystä strategiassa voisi näkyä selkeämmin metsien hyvinvoinnin tavoite, jossa lajiston ja luontotyyppien hyvinvoinnin tärkeys nostetaan puuston hyvinvoinnin rinnalle. Tämä kokonaiskestävyyden periaate on keskeinen myös Keski-Suomen strategiassa, jossa tavoitteeksi on asetettu luonnon monimuotoisuuden heikentymisen pysäyttäminen vuoteen 2030 mennessä.

Luku 4.1 Hankesalkku ja 4.2 Kärkihankkeet

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 4.1: Hankesalkku ja 4.2: Kärkihankkeet

Kärkihankemalli antaa hyvän lähtökohdan strategian toimeenpanolle. Käytännön toimenpiteet ja niiden tarkentuminen kuitenkin vasta ratkaisevat strategian vaikuttavuuden ja sen pystytäänkö metsätalouden kokonaiskestävyyttä parantamaan riittävästi. Jokaisen kärkihankkeen toimenpiteillä tulisi olla positiivisia vaikutuksia kokonaiskestävyyden eri ulottuvuuksien kannalta, jotta metsätalouden kokonaiskestävyys paranisi.

Muuta kommentoitavaa

Muuta kommentoitavaa

Metsästrategian tavoitevuosi 2035 on sama kuin Suomen hiilineutraaliustavoitteen. Metsillä on suuri rooli ilmastotavoitteiden saavuttamisessa ja tätä teemaa olisi hyvä avata strategiassa tarkemmin. Lisäksi olisi perusteltua kertoa, miten hiilinielujen ja -varastojen sekä muiden tavoitteiden yhteensovitus tehdään.

Metsä- ja puuosaaminen on keskeistä strategian tavoitteiden toteutumisen kannalta. Puun korjuun, käytön ja jalostamisen osaaminen tulee varmistaa, mutta samalla on hyvä kiinnittää huomiota osaamiseen myös muualla yhteiskunnassa. Esimerkiksi hankinta- ja kilpailutusosaamista tarvitaan, jotta puupohjaiset, kestävät ja fossiilitaloutta korvaavat tuotteet pääsevät markkinoille.

Kansallisen kokonaisuuden ja yhteisen suunnan kannalta olisi helpottavaa, että tässä strategiassa käytettäisiin samoja termejä kuin siihen liittyvissä asiakirjoissa. Erityisen silmiinpistävää on sanojen hiilinielu ja -varasto puuttuminen tästä strategiasta lähes kokonaan ja erityisesti niiden puuttuminen täysin strategian tavoitteita käsittelevästä kappaleesta 3. Kansallisen ohjauksen laadun sekä yleisen ymmärrettävyyden takia yhtenevä termistö muiden kansallisten suunnitelmien ja sääntelyn kanssa olisi perusteltua.

Strategian vaikutusten arviointi on vielä puutteellinen. Strategian tärkeys huomioiden, vaikutusten arviointiin olisi tullut panostaa, ja arviointi olisi tullut olla käytettävissä jo ennen lausuntovaihetta. Tämän puutteellisen vaikutusten arvioinnin perusteella strategian vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida.

Bayr Suvi
Keski-Suomen liitto - Maakuntahallitus